בכותל רעוע אמר מר "הכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה" היכי דמי אילימא דמטיא ליה ברוח מצויה, בדיני אדם נמי נחייב, אלא דמטיא ברוח שאינה מצויה ורב אשי אמר טמון אתמר משום דשויה טמון באש: אמר מר "השוכר עדי שקר" ה"ד אילימא לנפשיה, ממונא בעי שלומי ובדיני אדם נמי ניחייב, אלא לחבריה והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו במאי עסקינן אילימא בבי תרי פשיטא דאורייתא הוא "אם לא יגיד ונשא עונו" אלא בחד, ותו ליכא והאיכא (סימן העושה בסם ושליח חבירו נשבר) *העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והאיכא *הנותן סם המות בפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והאיכא *השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והאיכא *המבעית את חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והאיכא *נשברה כדו ברה"ר ולא סלקה נפלה גמלו ולא העמידה ר"מ מחייב בהזיקן וחכ"א פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים אין מיהא איכא טובא והני איצטריכא ליה מהו דתימא בדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל: הפורץ גדר בפני בהמת חבירו מהו דתימא כיון דלמסתריה קאי מה עביד בדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל. הכופף קמתו של חבירו נמי מהו דתימא לימא "מי הוה ידענא דאתיא רוח שאינה מצויה" ובדיני שמים נמי לא ליחייב, קמ"ל, ולרב אשי דאמר נמי טמון איתמר מהו דתימא "אנא כסויי כסיתיה" ובדיני שמים נמי לא ליחייב, קמ"ל. והשוכר עדי שקר נמי מהו דתימא לימא *"דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין" ובדיני שמים נמי לא ליחייב, קמ"ל. והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו נמי מהו דתימא מי יימר דכי הוה (*אתינא) מסהדינא ליה הוה מודה דלמא הוה משתבע לשקרא ובדיני שמים נמי לא ליחייב, קמ"ל: נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים כו': אמר רבה והוא שחתרה, אבל לא חתרה מאי, חייב, היכי דמי אילימא בכותל בריא כי לא חתרה אמאי חייב מאי ה"ל למעבד אלא בכותל רעוע, כי חתרה אמאי פטור תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא? הניחא למ"ד *תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב מאי איכא למימר? אלא מתני' בכותל בריא ואפילו לא חתרה וכי איתמר דרבה אסיפא איתמר הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצתה והזיקה חייב אמר רבה ואפי' חתרה, לא מבעיא היכא דלא חתרה דכולה בפשיעה הוא אלא אפי' חתרה נמי מהו דתימא הויא לה תחילתו בפשיעה וסופו באונס קמ"ל דכולה פשיעה היא, מ"ט דאמר ליה מידע ידעת דכיון דשבקתה בחמה כל *צלדקא דאית לה למיעבד עבדא ונפקא: הוציאוה לסטים חייבין: פשיטא

תורה אור

בכותל רעוע · דלא אפסדיה דלמסתר קאי: **דמטי ליה** · כשכפפה הגיע בה הדליקה: **ברוח מצויה** · הרי בידים הבעיר ובדיני אדם ניחייב: **ברוח שאינה מצויה** · דמידי דלא סלקא אדעתיה היא: **טמון איתמר** · שכיסה קמת חבירו בסדינין כשראה דליקה אלא והוא לא שלח את הבערה ושויה טמון וגרם להפסיד את הניזק ולפטור את המבעיר דפטור על טמון באש: **לנפשיה** · להוציא ממון מחבירו לעצמו: **ממונא בעי לשלומי** · אותו ממון שהוציא חייב להחזיר: **לחבריה** · שכר עדי שקר להוציא מנה מראובן לשמעון: **פשיטא דאורייתא הוא** · דחייב בדיני שמים: **אם לא יגיד** · בתרי קא משתעי מדקפיד אהגדה משמע שאילו מגידין מתחייב זה ממון ויועוד קי"ל (סוטה דף ב:) כל מקום שנאמר "עד" הרי כאן שני עדים עד שיפרט לך הכתוב אחד כדכתיב "לא יקום עד אחד באיש" (דברים יט): **אלא בחד** · שמחייבו שבועה ובדיני שמים מיחייב דאי הוה מסהיד מחייב ליה שבועה ודלמא לא הוי משתבע בשיקרא ומשלם: **ותו ליכא** · דחייבינן בדיני שמים: **העושה מלאכה במי חטאת** · ששקל כנגדן משקלות במסכת גיטין (דף נג.) והן נפסלין במלאכה: **פטור מדיני אדם** · דהיזק שאינו ניכר לא שמיה היזק וכולהו הני תיובתי מתנייתא נינהו: **המבעית** · תקע לו באזנו פתאום ובעתו דלא עבד ביה מעשה בגופו: **ר"מ מחייב בהזיקן** · פלוגתייהו מיפרשא בהמניח את הכד (דף כט.) בנתקל פושע ובמפקיר נזקיו: **אנא כסויי כסיתיה** · שלא תבעיר בה האש מהר: **דברי הרב שומעין** · והיה להם שלא יעידו: **והוא שחתרה** · הא דתנן נפרצה בלילה פטור כגון שחתרה הבהמה והפילה הכותל דאנוס הוא: **אבל לא חתרה** · אלא מעצמה נפלה: **תחילתו בפשיעה** · אגב נפילה דעביד למיפל: **וסופו באונס** · דהא לא נפלה אלא חתרה: **הניחא למאן דאמר כו'** · פלוגתא היא בסוף המפקיד (ב"מ דף מב.) תרי לישני דש"ס אליבא דרב יוסף: ה"ג אלא מתני' בכותל בריא ואפילו לא חתרה: **הניחה בחמה כו' אמר רבה ואפילו חתרה** · ובכותל בריא: **תחלתו בפשיעה** · שהניחה בחמה ופשיעה היא אגב פתיחת הדלת דאמרינן לקמיה כל תחבולות שיכולה לעשות עושה אגב צערה: **וסופו באונס** · שחתרה: **צלדקא** · תחבולות:

כיון

אילימא דמטיא ליה ברוח מצויה בדיני אדם נמי ליחייב · וא"ת כיון שאין חילוק בין מקרב דבר אצל האש ובין מקרב האש אצל הדבר אמאי אמרינן בפרק כל הנשרפין (סנהדרין דף עז: ושם*) כפתו במקום שסוף חמה או צינה לבא פטור ליחייב למ"ד אשו משום חציו וכן כפתו לפני ארי וי"ל דודאי אי כפתו והביאו במקום שסוף חמה או צינה לבא או ארי חייב אבל התם איירי שכפתו במקום שהיה ולא הזיזו ממקומו ולא הוי מלמלם הואיל והחמה והצינה והארי אין עליו בשעת כפיתה והיא דאתקיל עליה בדקא דמיא אפילו כפתו והביאו שם ואח"כ אתקיל פטור דדמי לזורק חץ ותריס בידו ואפילו קדם הוא ונטלו פטור וא"ת והיא דהשיך בו את הנחש דפטור למ"ד מעצמו הוא *מכיש אמאי פטור לפי מה שפירש בשמעתין דפי' פרה (דף כג:) ששם ידו לתוך פיו והשיך ליחייב משום אשו דודאי הנחש יזיק האדם וי"ל דשאני התם שאין האדם עדיין בעולם:

ממונא בעי לשלומי · וכי תימא פטור מדיני אדם משום דלא ידעי' שהם עדי שקר מ"מ כיון שאם היינו יודעין שהם עדות שקר משלם אין שייך למיתני פטור מדיני אדם: **אלא** לחבריה · כגון שאין לחבריה מה לשלם או שהלך למדינת הים או כגון שאין אנו יודעים שהם עדי שקר ודוקא שוכר אבל אמר פטור מדיני שמים דסבור שלא ישמעו לו דאין נראה לומר דנקט שוכר לאשמועינן דאפי' שוכר פטור מדיני אדם שאין זה שום חידוש ולקמן לא עביד צריכותא אלא מדיני שמים ועוד דבפירקין תנן (דף נט:) השולח את הבערה ביד חש"ו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים שלא ביד פקח הפקח חייב משמע דשולח פטור אף מדיני שמים: **פשיטא** אם לא יגיד וכו' · וא"ת ה"מ כשעבר על שבועתו כדכתיב ושמעה קול אלה וי"ל דה"ק קרא כשעובר (א) בדבר שאם לא יגיד היה נושא עון או יביא קרבן שבועה אבל בלא שבועה נמי איכא נשיאות עון כדמוכח במתני' באחד דיני ממונות (סנהדרין דף לז:) ודוקא בב"ד דכשאומרים אין אנו יודעים להעיד שוב אינם יכולין להעיד דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד והיינו אם לא יגיד דקרא אבל חוץ לב"ד אין לחוש שיכול לחזור ולהעיד:

העושה מלאכה במי חטאת · עד שלא נתן האפר כדתניא במס' פרה (פ"ד מ"ד) פרה נפסלת במלאכה עד שתעשה אפר והמלאכה פוסלת במים עד שיטיל האפר לתוכה ובספרי יליף מקרא יכול אף קדשן ת"ל למשמרת למי נדה ולא שכבר מי נדה: **פטור** מדיני אדם · בפ' הניזקין (גיטין נג·) פריך מיניה למ"ד היזק שאין ניכר שמיה היזק: **אבל** הני אצטריך ליה · וא"ת הנותן סם המות נמי חידוש הוא למיתני כדאמרינן לעיל (דף מז:) דאפילו סם המות דלא עבידא דאכלה חייב בדיני שמים ושמא אין כל כך חידוש: **כסויי** כסיתיה · וא"ת גלוי וידוע למקום למה נתכוין אם לטובה אם לרעה וי"ל דאפי' במתכוין לטובה שלא ימהר לשרוף ויוכל להציל בעל הבית בתוך כך מ"מ בדיני שמים חייב דאיבעי ליה לאזדהורי ולאסוקי אדעתיה שלא יבא לו הפסד בכך: **מהו** דתימא הויא לה תחלתו בפשיעה וסופו באונס קמ"ל דכולהו פשיעה היא · ק"ק דה"ל למימר מהו דתימא כולה אונס הוא וכגון שנעל כל כך יפה שאינה יכולה לצאת אלא בחתירה קמשמע לן דפושע הוא אלא חתירה שהניחה בחמה:

פשיטא

עין משפט
נר מצוה

יד א ב ג מיי' פי"ד מהלכות נ"מ הל' יד סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף יא:

[ר"ס סוף]

טו ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף טו:

טז ה מיי' פי"ז מהלכות עדות הלכה ז סמג לאוין רח טוש"ע ח"מ סי' לב סעיף ב:

יז ו מיי' שם טוש"ע שם ס"ג:

יח ז מיי' שם סמג שם וטוש"ע שם:

יט ח מיי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף א:

[נ"ל מקיא]

כ ט מיי' פ"א מהלכות עדות הלכה א סמג עשין קח טוש"ע שם ועיין בכ"מ ובב"י שם:

כא י מיי' שם פי"ז הל' ז סמג שם טוש"ע שם:

כב כ מיי' פי"ז מהל' חובל ומזיק הלכה ה ועיין במ"מ:

כג ל מיי' פי"ד מהל' נזקי ממון הלכה ב סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף ו:

כד מ מיי' פ"ב מהלכות חובל ומזיק הל' ז סמג שם טוש"ע ח"מ סי' תכ סעיף לב:

כה נ מיי' פ"ד מהל' נזקי ממון הלכה א סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' שצו סעיף א:

כו ס מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

מבנה
◇
"והאיבא" סדרה של קושיות (דוגמאות) נוספות על הד' שבברייתא שחייבין בדיני שמים (גזבג) ולמה לא קתני בברייתא בסוף נה:

הסבר מפורש למה קתני דוקא ד' אלו - בכל א' פיש מקום לחשוב שבדיני שמים נמי לא ליחייב - קמ"ל דחייב

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה פשיטא וכו' כשעובר על שבועתו בדבר שאם לא יגיד:

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אם לא יגיד וכו' ועוד קי"ל. תמוה לי הא באמת היכא דעד אחד מועיל בעדותו לחייב ממון חייב קרבן שבועה כדאמרי' בשבועות רפ"ד הכל מודים בעד סוטה וכו' ובתוס' ר"פ סוטה ד"ה כל הקנוי באמת אמאי לא אמרינן דהוה עד כיון ב' דוקא ע"ש: ד"ה פטור וכו' דהיזק שאינו ניכר לא שמיה היזק. קשה למ"ש רש"י הלכה מלאכה שקל כגון משקלות ונזה אף למ"ד דשמיה היזק פטור נגיטין וצ"ע:

מסורת
הש"ס

ויקרא ה: א
ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע אם לא יגיד ונשא עונו

לקמן נח.
גיטין נג.
לעיל מז:
לקמן נט:
קדושין כד:
לקמן נח.
לעיל כח:
לקמן לט:
ב"מ סב:
[קדושין מב: סנהדרין כט. תמורה כה. נדה יד:]
רס"ל מ"ז

נושא
נפרצה הגדר פטור
1. כותל בריא
2. הבהמה חתרה

מבנה
ב' לשונות ברבה

לעיל כה: וש"נ
[מנחות מח.]